

B. Osobitná časť

K Čl. I (zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov)

K bodu 1 [§ 8 ods. 4]

Navrhovaná právna úprava § 8 ods. 4 vo svojich dôsledkoch ustanovuje spôsob realizácie povinnosti obce, ako orgánu verejnej moci, zabezpečiť dostupnosť sociálnych služieb podmienených odkázanosťou v rámci svojej pôsobnosti pre cieľové skupiny osôb, a to poskytnutím alebo zabezpečením poskytovania sociálnej služby v reálnom čase, spôsobom a v rozsahu ovplyvniteľnom obcou, ako príslušným orgánom verejnej moci. Bezodkladné poskytnutie alebo zabezpečenie poskytovania sociálnej služby fyzickej osobe za podmienok ustanovených § 8 ods. 8 touto novo koncipovanou právnou úpravou nie je dotknuté. V súlade s § 8 ods. 4 písm. a), obec zabezpečí fyzickej osobe, ktorá žiada o zabezpečenie poskytovania sociálnej služby s finančnou podporou jej poskytovania z verejných prostriedkov - z rozpočtu obce, sociálnu službu, na ktorú je odkázaná, v lehote do 30 pracovných dní od podania jej písomnej žiadosti, ak sú kumulatívne (súčasne) splnené podmienky ustanovené v § 8 písm. a) prvom a druhom bode.

Ide o vytvorenie právnych podmienok, aby boli oprávneným osobám odkázaným na pomoc pri sebaobsluže na lokálnej úrovni k dispozícii sociálne služby podporované aj z rozpočtu obce, a to pre tieto oprávnené osoby vhodné (nie vždy však výlučne z pohľadu týchto oprávnených osôb najlepšie u nimi vybraného poskytovateľa sociálnej služby). Cieľom novo koncipovanej právnej úpravy je zabrániť tomu, aby oprávnená osoba dlhodobo nemala k dispozícii žiadnu pre ňu vhodnú sociálnu službu, ktorá by jej umožňovala elementárnu dôstojnú existenciu. Nejde pritom z hľadiska skutkového stavu prioritne o to, aby oprávnené osoby mali prístup k sociálnej službe na lokálnej úrovni v konkrétnej podobe podľa svojich ideálnych predstáv u konkrétneho poskytovateľa sociálnej služby, ale o to, aby existovali a oprávneným osobám boli reálne dostupné také sociálne služby, ktoré zodpovedajú ich stupňu odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby pri sebaobsluže a potrebe riešenia alebo zmiernenia súvisiacej nepriaznivej sociálnej situácie a môžu im pomôcť viesť dôstojný a čo najnezávislejší život bez sociálneho vylúčenia a pri maximálnom sociálnom začlenení.

Prvá právna podmienka poskytnutia alebo zabezpečenia sociálnej služby obcou s finančnou podporou jej poskytovania z rozpočtu obce v lehote do 30 pracovných dní od podania písomnej žiadosti fyzickou osobou, je ustanovená v § 8 ods. 4 písm. a) prvom bode. Spočíva v tom, že fyzická osoba - žiadateľ si vyberie poskytovateľa sociálnej služby, u ktorého mu obec poskytne alebo zabezpečí poskytovanie sociálnej služby z rozsahu možných poskytovateľov sociálnej služby určených obcou podľa všeobecne záväzným nariadením vopred určených kritérií spôsobu tohto výberu.

Spôsob výberu konkrétnych poskytovateľov sociálnych služieb obcou, ktorí budú predstavovať konkrétne vymedzenie možných poskytovateľov sociálnych služieb podmienených odkázanosťou v rozsahu pôsobnosti obce, z ktorých si bude môcť fyzická osoba - žiadateľ vybrať, a to s voľnými miestami pre nových prijímateľov sociálnej služby, resp. s kapacitou služby pre nových prijímateľov sociálnej služby v konkrétnom čase, novo podporovaných z rozpočtu obce, bude ustanovený transparentným postupom všeobecne záväzným nariadením. Bude realizovaný na základe vopred určených a zverejnených kritérií spôsobu tohto výberu (hodnotenia poskytovateľa sociálnej služby pre začlenenie do realizovaného výberu), a to v rámci výkonu samosprávnej pôsobnosti obce pri poskytovaní sociálnych služieb,

pri dodržaní princípov rovnakého zaobchádzania, nediskriminácie subjektov, transparentnosti, proporcionality, hospodárnosti a efektívnosti.

Za relevantné kritériá sa môžu považovať napr.:

- kritérium dostupnosti (v čase, mieste, cenovej dostupnosti) - najskôr možný deň začatia poskytovania sociálnej služby,
- miesto poskytovania sociálnej služby na území obce,
- výška úhrady za poskytovanú sociálnu službu,
- súlad s komunitným plánom sociálnych služieb,
- kritérium transparentnosti - prístup k informáciám o poskytovateľovi sociálnej služby a poskytovanej sociálnej službe,
- kritérium efektivity a kvality - podiel zamestnancov poskytovateľa sociálnej služby s trvalým pobytom na území obce,
- plnenie podmienky bezbariérovosti,
- kritérium prevádzkovej nákladovosti a finančnej udržateľnosti - viaczdrojové financovanie, zdroje príjmov, miera odkázanosti na verejné prostriedky.

Vzhľadom na účel určenia týchto kritérií spôsobu výberu konkrétnych poskytovateľov sociálnej služby v konkrétnom čase, ktorý je spojený aj s použitím prostriedkov z rozpočtu obce, budú tieto určené všeobecne záväzným nariadením, čo predpokladá aj spoluprácu s poskytovateľmi sociálnych služieb na území obce, s prijímateľmi sociálnych služieb, resp. ich zástupcami, spolu s predložením návrhu týchto kritérií na verejnú diskusiu a následným schvaľovaním týchto kritérií obecným zastupiteľstvom.

Druhou právnou podmienkou poskytnutia alebo zabezpečenia sociálnej služby obcou s finančnou podporou jej poskytovania z rozpočtu obce v lehote do 30 pracovných dní od podania písomnej žiadosti fyzickou osobou, ktorá musí byť súčasne splnená, je v súlade s § 8 ods. 4 písm. a) druhým bodom, viazanosť takto konkrétne určeného poskytovateľa sociálnej služby, vybraného fyzickou osobou z poskytovateľov sociálnej služby určených obcou na základe kritérií stanovených obcou, podľa § 8 ods. 4 písm. a) prvého bodu, uzatvorenie zmluvy o poskytovaní sociálnej služby s dohodnutým dňom začatia poskytovania sociálnej služby najneskôr do 60 kalendárnych dní odo dňa doručenia písomnej žiadosti tejto fyzickej osoby o zabezpečenie poskytovania sociálnej služby s finančnou podporou jej poskytovania z verejných prostriedkov - z rozpočtu obce, čím sa zabezpečuje aj reálne začatie poskytovania tejto sociálnej služby, a tým aj naplnenie zmyslu a účelu takto koncipovanej právnej úpravy.

Právnú úpravu je potrebné interpretovať vo vnútornej previazanosti s § 8 ods. 10.

1. Ak nejde o poskytovateľa sociálnej služby, ktorým je právnická osoba, ktorú zriadila alebo založila obec, tak do 30 pracovných dní odo dňa doručenia písomnej žiadosti fyzickej osoby podľa § 8 ods. 1 musí obec preukázateľným spôsobom požiadať z ňou určených poskytovateľov s dostupnou voľnou kapacitou (nie mimo vedeného poradia) nimi poskytovanej sociálnej služby podporovaných z rozpočtu obce, poskytovateľa sociálnej služby, ktorého si vybrala táto fyzická osoba, o poskytovanie tejto sociálnej služby tejto fyzickej osobe. Zároveň tento poskytovateľ musí po preukázateľnom požiadaní uzatvoriť s fyzickou osobou zmluvu o poskytovaní sociálnej služby s dohodnutým dňom začatia poskytovania sociálnej služby fyzickej osobe najneskôr 60 kalendárnych dní odo dňa doručenia písomnej žiadosti fyzickej osoby podľa § 8 ods. 1.

2. Ak ide o poskytovateľa sociálnej služby, ktorým je právnická osoba, ktorú zriadila alebo založila obec, tak do 30 pracovných dní odo dňa doručenia písomnej žiadosti fyzickej osoby podľa § 8 ods. 1 verejný poskytovateľ sociálnej služby musí uzatvoriť zmluvu o poskytovaní sociálnej služby s dohodnutým dňom začatia poskytovania sociálnej služby fyzickej osobe

najneskôr 60 kalendárnych dní odo dňa doručenia písomnej žiadosti fyzickej osoby podľa § 8 ods. 1.

Ustanovenie § 8 ods. 4 písm. b) zabezpečuje poskytnutie alebo zabezpečenie poskytovania sociálnej služby obcou, ak z dôvodov na strane obce alebo na strane poskytovateľa sociálnej služby, teda nie z dôvodov na strane žiadateľa (reálne neovplyvniteľných fyzickou osobou, ktorá je žiadateľom), nie je možné poskytnúť alebo zabezpečiť poskytnutie tejto sociálnej služby v lehote do 30 pracovných dní od podania žiadosti fyzickej osoby pri súčasnom splnení ďalších právnych podmienok ustanovených v § 8 ods. 4 písm. a). Tejto fyzickej osobe obec poskytne alebo zabezpečí poskytovanie sociálnej služby s finančnou podporou jej poskytovania z rozpočtu obce u konkrétneho poskytovateľa sociálnej služby, ktorého si táto fyzická osoba informovaným výberom vybrala, avšak bez viazanosti konkrétnou lehotou tohto poskytnutia alebo zabezpečenia sociálnej služby ale s viazanosťou postupu uspokojenia tejto žiadosti v súlade s doterajšou právnou úpravou podľa poradia ustanoveného podľa § 8 ods. 6.

Ak žiadateľ o zabezpečenie poskytovania sociálnej služby s jej podporou z verejných prostriedkov obcou bude trvať na voľbe svojho konkrétneho poskytovateľa sociálnej služby a nebude súhlasiť s výberom konkrétneho poskytovateľa len z okruhu poskytovateľov určených obcou na základe transparentných kritérií (§ 8 ods. 4 písm. a) prvý bod), hoci obec môže do 30 pracovných dní poskytnúť alebo zabezpečiť poskytnutie sociálnej služby tejto fyzickej osobe, môže s konkrétnym ním zvoleným poskytovateľom sociálnej služby uzatvoriť zmluvu o poskytovaní sociálnej služby, avšak bez spolufinancovania takto poskytnutej sociálnej služby obcou poskytnutím finančného príspevku na spolufinancovanie sociálnej služby v rozsahu jej pôsobnosti podľa tohto zákona. O právnom následku takéhoto prístupu je obec povinná vopred žiadateľa o zabezpečenie poskytovania sociálnej služby s jej podporou z verejných prostriedkov preukázateľnou formou upozorniť v jej zrozumiteľnej forme. Takto koncipovaná právna úprava reaguje na cieľovú skupinu osôb, ktorými sú fyzické osoby odkázané na pomoc inej osoby pri sebaobsluže, čo samo o sebe v dôsledku ich závislosti na tejto pomoci odôvodňuje potrebu ich zvýšenej ochrany, a to aj pred nepriaznivými dôsledkami ich neinformovaných rozhodnutí.

Právo žiadateľa o zabezpečenie poskytovania sociálnej služby s finančnou podporou poskytovania tejto sociálnej služby z rozpočtu obce, ktorý túto žiadosť podal do 31.12.2024, a na základe ktorej nebola do 31.12.2024 uzatvorená zmluva o poskytovaní sociálnej služby, disponovať touto žiadosťou, nie je takto koncipovanou úpravou dotknuté. To znamená, že aj takýto žiadateľ je oprávnený písomne žiadať príslušnú obec o stiahnutie tejto žiadosti a o považovanie tejto žiadosti podanej do 31.12.2024 za bezpredmetnú a podať si novú žiadosť po 31.12.2024, u ktorej sa bude postupovať podľa novej právnej úpravy. V súlade s § 8 ods. 6 je v samosprávnej pôsobnosti obce určovať podrobnosti vedenia poradia uspokojovania žiadostí o zabezpečenie poskytovania sociálnej služby s finančnou podporou poskytovania tejto sociálnej služby z rozpočtu obce (ak nejde o bezodkladnosť podľa § 8 ods. 8). V rámci obcou určených a zverejnených podrobností vedenia tohto poradia je v dispozičnej právomoci obce reagovať v rámci týchto podrobností aj na cieľovú skupinu osôb uvedenú v právnej úprave § 8 ods. 4 písm. b), a to bez preferenčného zaobchádzania s touto cieľovou skupinou v rámci vedenia tohto poradia. To znamená, že obec nebude môcť poskytnúť sociálnu službu novonavrhaným postupom žiadateľom o jej poskytnutie od 1.1.2025 mimo poradia, ak poskytovateľ, u ktorého má byť sociálna služba poskytnutá alebo zabezpečená, nedisponuje voľnými miestami pre nových prijímateľov sociálnej služby, resp. s kapacitou služby pre nových prijímateľov sociálnej služby v konkrétnom čase.

K bodu 2 [§ 8 ods. 9]

V zmysle úpravy v bode 1. návrhu (§ 8 ods. 4), si fyzická osoba, ktorá žiada o zabezpečenie poskytovania sociálnej služby - žiadateľ, vyberie poskytovateľa sociálnej služby, u ktorého mu obec poskytne alebo zabezpečí poskytovanie sociálnej služby z rozsahu možných poskytovateľov sociálnej služby určených obcou podľa všeobecne záväzným nariadením vopred určených kritérií spôsobu tohto výberu.

Podľa súčasného znenia § 8 ods. 9 fyzická osoba, ktorá má záujem o poskytovanie sociálnej služby u poskytovateľa sociálnej služby, ktorým je právnická osoba zriadená alebo založená obcou alebo vyšším územným celkom, nedoručuje písomnú žiadosť o zabezpečenie poskytovania sociálnej služby, ale priamo uvedie tejto právnickej osobe zriadenej alebo založenej obcou alebo vyšším územným celkom údaje na účely uzatvorenia zmluvy o poskytovaní sociálnej služby.

Vzhľadom na novo navrhovaný postup procesu poskytnutia alebo zabezpečenia sociálnej služby obcou podľa § 8 ods. 4, aj fyzická osoba, ktorá žiada o zabezpečenie poskytovania sociálnej služby u konkrétneho ňou vybraného verejného poskytovateľa sociálnej služby, by mala mať prístup k dostupnej sociálnej službe podľa § 8 ods. 4 návrhu zákona na rovnakom základe (a za rovnakých právnych podmienok), ako fyzická, ktorá žiada o zabezpečenie poskytovania sociálnej služby u konkrétneho ňou vybraného neverejného poskytovateľa sociálnej služby alebo poskytovateľa sociálnej služby zriadeného alebo založeného inou obcou alebo vyšším územným celkom. V zmysle navrhovanej úpravy teda aj fyzická osoba, ktorá má záujem o poskytovanie sociálnej služby u poskytovateľa sociálnej služby, ktorým je právnická osoba zriadená alebo založená obcou, bude povinná podať obci žiadosť o poskytnutie alebo zabezpečenie sociálnej služby.

K bodu 3 [§ 41 ods. 4 písm. c)]

Návrhom sa zvyšuje rozsah hodín z doterajších najviac ôsmich hodín mesačne na najviac 40 hodín mesačne, počas ktorých je možné poskytovať domácu opatrovateľskú službu fyzickej osobe odkázanej na opatrovanie, ktorú osobne opatruje fyzická osoba, ktorej sa poskytuje príslušným úradom práce, sociálnych vecí a rodiny peňažný príspevok na opatrovanie podľa zákona č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia, a to súbežne s takouto osobnou neformálnou starostlivosťou. Takto koncipovaná právna úprava je previazaná s právnou úpravou v čl. II bode 2 tohto návrhu, ktorá zabezpečuje trvanie nároku na poskytovanie peňažného príspevku na opatrovanie aj počas tohto maximálneho rozsahu hodín možného poskytovania domácej opatrovateľskej služby fyzickej osobe odkázanej na opatrovanie. Pri rozhodovaní o odkázanosti na domácu opatrovateľskú službu môže aj u týchto fyzických osôb odkázaných na opatrovanie v záujme zefektívnenia tejto rozhodovacej činnosti obec použiť ako podklad na vydanie rozhodnutia o odkázanosti na domácu opatrovateľskú službu posudok vydaný príslušným úradom práce, sociálnych vecí a rodiny na účely kompenzácie sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia, ak je jeho obsahom aj posúdenie stupňa odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby tak, ako to ustanovuje § 92 ods. 10.

Účelom návrhu je vytvorenie právnych podmienok na možnosť vyššej previazanosti osobnej neformálnej pomoci a profesionálnej pomoci a podpory pri sebaobsluže pre fyzickú osobu opatrovanú v prirodzenom domácom prostredí v rámci peňažného príspevku na opatrovanie, ak je táto operatívna pomoc a podpora potrebná. Takáto odôvodnená potreba vzniká napr. počas náhlej krátkodobej neprítomnosti fyzickej osoby, ktorá ju opatruje, ale aj ak je takáto

krátkodobá formalizovaná pomoc a profesionálna podpora účelná pri nácviku zvládania pomoci pri niektorých sebaobslužných úkonoch. Ide zároveň o legitímny verejný záujem podpory neformálnej osobnej starostlivosti v domácom prostredí a jej kvality, a to aj vo zvýšenom časovom rozsahu jej previazanosti s formálnou starostlivosťou. Doterajší možný rozsah súbežne poskytovanej domácej opatrovateľskej služby najviac osem hodín mesačne nemožno považovať za postačujúci, najmä z hľadiska potreby podpory všetkých možných opatrení, ktoré v záujme humanizácie pomoci a podpory pri sebaobsluže ale aj jej ekonomizácie podporia zotrvanie fyzickej osoby odkázanej na pomoc inej fyzickej osoby pri sebaobsluže v domácom prostredí. Takto poskytovaná opatrovateľská služba sa nebude považovať za odľahčovaciu službu podľa § 54 ods. 1 a ani časový rozsah jej poskytovania sa nebude započítavať do maximálneho časového rozsahu poskytovanej odľahčovacej služby podľa § 54 ods. 4.

K bodu 4 [§ 54 ods. 1]

Návrhom sa rozširuje vymedzenie cieľovej skupiny osôb vo vzťahu k poskytovaniu odľahčovacej služby tak, že ide o fyzickú osobu, ktorá opatruje fyzickú osobu odkázanú na opatrovanie podľa posudku vydaného príslušným úradom práce, sociálnych vecí a rodiny na účely kompenzácie sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia podľa zákona č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia, a to súbežne s takouto osobnou neformálnou starostlivosťou. Cieľom právnej úpravy je zahrnúť aj fyzické osoby poskytujúce neformálne opatrovanie s poskytovaním peňažného príspevku na opatrovanie fyzickým osobám, ktoré sa na účely tohto peňažného príspevku novo od 1. júla 2024 považujú za odkázané na opatrovanie. Podľa § 14 ods. 5 zákona č. 447/2008 Z. z. v znení účinnom od 1. júla 2024 „fyzická osoba s ťažkým zdravotným postihnutím odkázaná na opatrovanie je aj fyzická osoba, ktorou je maloletý pacient s onkologickým ochorením, maloletý pacient s hematoonkologickým ochorením alebo maloletý pacient zaradený do transplantáčného programu. Dĺžku odkázanosti na opatrovanie určí posudkový lekár v rozmedzí od 1 mesiaca do 12 mesiacov od ukončenia aktívnej liečby tejto fyzickej osoby. Aktívnou liečbou sa rozumie podávanie onkologickej alebo hematoonkologickej liečby. Posudkový lekár je viazaný odborným názorom ošetrojúceho lekára danej fyzickej osoby“.

Zároveň navrhované znenie ustanovenia zabezpečuje možnosť využívania odľahčovacej služby aj fyzickým osobám, ktoré opatrujú fyzickú osobu, u ktorej bolo v správnom konaní vedenom príslušným úradom práce, sociálnych vecí a rodiny preukázané, že ide o fyzickú osobu, ktorá je odkázaná na opatrovanie podľa zákona č. 447/2008 Z. z. so stupňom priznanej odkázanosti V alebo VI, resp. že ide o fyzickú osobu podľa § 14 ods. 5 tohto zákona v znení účinnom od 1. júla 2024, a zároveň, že fyzická osoba, ktorá opatruje, spĺňa zákonom ustanovené podmienky kladené na fyzickú osobu – opatrovateľa z hľadiska jej spôsobilosti na výkon opatrovania (§ 40 ods. až 3 a 4 v znení účinnom od 1. júla 2024), avšak táto fyzická osoba, i keď reálne opatruje, nepoberá, resp. sa jej nevypláca peňažný príspevok na opatrovanie (napr. z dôvodu, že príjem tejto osoby presiahol hranicu príjmu ustanovenú zákonom č. 447/2008 Z. z. na vznik nároku na tento peňažný príspevok). Zmysel a účel odľahčovacej služby ustanovený v § 54 ods. 2 je aj u týchto fyzických osôb, ktoré reálne opatrujú, oprávnený.

K bodu 5 [§ 54 ods. 3]

Návrhom sa upravuje, že v prípade ak sa odľahčovacia služba poskytuje prostredníctvom terénnej sociálnej služby (domácej opatrovateľskej služby) alebo ambulantnej sociálnej služby poskytovanej opatrovanej osobe, za deň poskytnutej odľahčovacej služby (v rámci možného ročného rozsahu odľahčovacej služby 30 dní) sa považuje 12 hodín poskytnutej odľahčovacej

služby, a to bez ohľadu na počet kalendárnych dní, za ktorý bol tento rozsah hodín dosiahnutý; t.j. bez viazanosti konkrétnym minimálnym počtom hodín za deň.

Vzhľadom na požiadavky aplikačnej praxe a najmä požiadavky a potreby cieľovej skupiny fyzických osôb, ktoré opatrujú, sa takto koncipovanou právnou úpravou vytvárajú právne podmienky na možnosť rozloženia čerpania odľahčovacej služby na individuálne potreby, teda aj dlhšie časové obdobie počas kalendárneho roka, a to už bez viazanosti minimálnym počtom hodín čerpania odľahčovacej služby za deň tak, ako to upravovala doterajšia právna úprava (viazanosť časovým rozsahom odľahčovacej služby poskytovaním sociálnej služby podmienenej odkázanosťou pre opatrovanú fyzickú osobu s ťažkým zdravotným postihnutím najmenej 12 hodín denne). To znamená, že za „1 deň odľahčenia“ sa bude považovať, až keď poskytovanie odľahčenia terénnou alebo ambulatnou formou sociálnej služby dosiahne 12 hodín, a to bez ohľadu za aký skutočný počet dní bude tento časový rozsah dosiahnutý. Podľa súčasnej právnej úpravy, ak opatrovateľ využil odľahčovaciu službu len niekoľko hodín počas dňa, považuje sa to za celý deň poskytnutia odľahčovacej služby, ktorá je doterajšou právnou úpravou § 54 ods. 3 regulovaná poskytovaním na celé dni najviac 30 dní v kalendárnom roku a najmenej 12 hodín denne.

Cieľom návrhu je teda podporiť využívanie odľahčovacej služby u cieľovej skupiny osôb tak, aby sa naplňal jej zmysel a účel a tomuto cieľu prispôsobiť aj podmienky jej poskytovania. Napriek objektívnej nevyhnutnosti odľahčenia „opatrovateľov“, a to v záujme poskytnutia časového priestoru pre nevyhnutný odpočinok od osobného opatrovania, a tým udržania ich fyzického zdravia a duševného zdravia a prevencie zhoršenia ich zdravia, je totiž z hľadiska skutkového stavu odľahčovacia služba využívaná len v minimálnom rozsahu. Návrhom sa na jednej strane posilnia možnosti využitia odľahčovacej služby primerane individuálnym potrebám cieľovej skupiny osôb a na strane druhej sa vytvoria flexibilnejšie podmienky pre jej možné opakované, a tým v čase rozložené pravidelnejšie využívanie.

Zároveň sa precizuje, že podmienka odkázanosti opatrovanej fyzickej osoby na sociálnu službu (na konkrétny druh sociálnej služby uvedenej v § 34 až 41) sa na účely poskytnutia sociálnej služby v rámci odľahčenia „opatrovateľa“ považuje za splnenú, ak je táto fyzická osoba na základe posudku vydaného príslušným úradom práce, sociálnych vecí a rodiny na účely kompenzácie sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia odkázaná na opatrovanie. Takto koncipovanou právnou úpravou však nie je dotknuté právo na informovaný výber sociálnej služby podľa § 6 ods. 2 písm. d). Voľba konkrétneho poskytovateľa sociálnej služby konkrétneho druhu sociálnej služby je zároveň obmedzená cieľovou skupinou fyzických osôb, ktorým sa poskytuje sociálna služba konkrétnym poskytovateľom sociálnej služby (údaj vedený v registri sociálnych služieb podľa § 66 písm. d) a kapacitnými možnosťami tohto poskytovateľa v konkrétnom čase.

K bodu 6 [§ 54 ods. 4]

Návrhom sa precizuje pôvodné znenie ustanovenia a odstraňuje sa vzájomná nepreviazanosť a vnútorný nesúlad znenia § 54 ods. 1 a § 54 ods. 4. Právna úprava § 54 ods. 4 v doterajšom znení, bola viazaná na poberanie peňažného príspevku na opatrovanie, a to vo vnútornom nesúlade so znením vymedzenia oprávnenej osoby pre poskytovanie odľahčovacej služby v § 54 ods. 1 a v konečnom dôsledku so zmyslom a účelom odľahčovacej služby podľa § 54 ods. 2.

K bodom 7 až 9 [§ 75 ods. 1 až 3]

Najmä na základe skúseností z interpretačnej a aplikačnej praxe v rozsahu pôsobnosti obcí, v záujme odstránenia nesprávnej interpretačnej praxe vzniku povinnosti obce, a tým aj potreby zosúladenia s rovnakou právnou úpravou vzniku povinnosti vyššieho územného celku v rozsahu ich delenej pôsobnosti poskytovať neverejným poskytovateľom sociálnej služby finančný príspevok na spolufinancovanie sociálnej služby (finančný príspevok na prevádzku poskytovanej sociálnej služby (ďalej ako len „FPP“) a finančný príspevok pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby (ďalej ako len „FPO“) podľa § 75, sa navrhuje podmieniť vznik tejto povinnosti, pri sociálnych službách podmienených odkázanosťou na pomoc inej osoby podľa § 34 až 41, predchádzajúcim požiadanim neverejného poskytovateľa sociálnej služby v rozsahu svojej pôsobnosti príslušnou obcou a vyšším územným celkom podľa § 8 ods. 10. Právna úprava sa aj v doterajšom znení mala uplatňovať vo vnútornej previazanosti - v spojení s § 8. To znamená, že povinnosť obce alebo vyššieho územného celku poskytnúť FPP alebo FPO (pokiaľ ide o sociálne služby podmienené odkázanosťou) je viazaná len na zabezpečenie poskytovania sociálnej služby u konkrétneho poskytovateľa sociálnej služby podľa § 8 ods. 10 a to v rámci procesu poskytnutia alebo zabezpečenia sociálnej služby podľa navrhovaného § 8 ods. 4 (pre obec) a § 8 ods. 5 (pre vyšší územný celok). Ak žiadateľ o zabezpečenie poskytovania sociálnej služby s jej podporou z verejných prostriedkov obcou bude trvať na voľbe svojho konkrétneho poskytovateľa sociálnej služby a nebude súhlasiť s výberom konkrétneho poskytovateľa len z okruhu poskytovateľov určených obcou na základe transparentných kritérií (§ 8 ods. 4 písm. a) prvý bod), hoci obec môže do 30 pracovných dní poskytnúť alebo zabezpečiť poskytnutie sociálnej služby tejto fyzickej osobe, môže s konkrétnym ním zvoleným poskytovateľom sociálnej služby uzatvoriť zmluvu o poskytovaní sociálnej služby, avšak bez spolufinancovania takto poskytnutej sociálnej služby obcou poskytnutím finančného príspevku na spolufinancovanie sociálnej služby v rozsahu jej pôsobnosti podľa tohto zákona. O právnom následku takéhoto prístupu je obec povinná vopred žiadateľa o zabezpečenie poskytovania sociálnej služby s jej podporou z verejných prostriedkov preukázateľnou formou upozorniť v jej zrozumiteľnej forme.

Zároveň vzhľadom na to, že povinnosť obce a vyššieho územného celku pri poskytovaní finančných príspevkov ustanovená v § 75 ods. 1 až 4 sa má uplatňovať vo vzájomnej previazanosti s § 8 ods. 6 a 10, a teda len ak ide o sociálne služby podmienené odkázanosťou uvedené v § 34 až 41, podmienenosť poskytnutia finančných príspevkov samosprávou je podmienená predchádzajúcim požiadanim neverejného poskytovateľa len pri týchto druhoch sociálnych služieb podmienených odkázanosťou, nevzťahuje sa teda na ostatné druhy sociálnych služieb (sociálne služby krízovej intervencie, služby na podporu rodiny s deťmi, sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo dovŕšenia dôchodkového veku, ktoré nie sú podmienené odkázanosťou na pomoc inej osoby, alebo podporné sociálne služby).

Obce a vyššie územné celky, ako orgány verejnej správy, a obyvateľmi ich priamo volení zástupcovia, konajú v prospech svojich obyvateľov a uspokojovania ich potrieb, sú najbližšie k občanovi. Je v samosprávnej pôsobnosti príslušných obcí a vyšších územných celkov posudzovať verejný záujem na poskytovaní sociálnej služby konkrétneho druhu a formy sociálnej služby v ich územnom obvode konkrétnym neverejným poskytovateľom tejto sociálnej služby, na ktorý sa viaže aj spolufinancovanie tejto sociálnej služby z rozpočtu obce a rozpočtu vyššieho územného celku poskytovaním finančnej podpory podľa § 75 ods. 9 a 10. Ide o posúdenie súladu poskytovania sociálnej služby s komunitným plánom sociálnych služieb príslušnej obce alebo s koncepciou rozvoja sociálnych služieb príslušného vyššieho územného celku, a to v záujme pokrytia potrieb občanov.

Ak ide o sociálne služby uvedené v § 34 až 41, v súlade s § 8 ods. 6, ak má fyzická osoba vydané právoplatné rozhodnutie o odkázanosti na sociálnu službu, obec alebo vyšší územný celok v rozsahu svojej pôsobnosti poskytne sociálnu službu alebo zabezpečí poskytovanie sociálnej služby uvedenej v § 34 až 41 podľa poradia na základe vopred určených a zverejnených podrobností vedenia tohto poradia. Ustanovením § 8 ods. 6, sa teda upravuje a precizuje postup pri poskytovaní alebo zabezpečení poskytovania sociálnej služby zo strany obce alebo vyššieho územného celku tým, že o doručených písomných žiadostiach o zabezpečenie poskytovania sociálnej služby sú povinné samosprávne orgány viesť evidenciu podľa poradia [ak nejde o prípady prednostného a bezodkladného poskytnutia alebo zabezpečenia sociálnej služby alebo jej poskytnutia alebo zabezpečenia obcou podľa § 8 ods. 4 písm. a) návrhu zákona (bod 1)]. V rámci vopred určených a zverejnených podrobností vedenia poradia uspokojovania podaných písomných žiadostí o zabezpečenie poskytovania sociálnej služby si môže obec a vyšší územný celok ustanoviť, popri poradí danom dátumom doručenia tejto písomnej žiadosti aj iné, doplňujúce kritériá vedenia tohto poradia podľa naliehavosti potreby poskytnutia alebo zabezpečenia poskytnutia sociálnej služby s finančnou podporou poskytovania tejto sociálnej služby. To znamená, že proces uspokojovania poskytnutia alebo zabezpečenia sociálnej služby s podporou verejných prostriedkov má byť transparentný a povinnosť zabezpečenia poskytnutia sociálnej služby s finančnou podporou jej poskytovania z verejných prostriedkov musí byť v konečnom dôsledku naplnená, spôsobom ustanoveným zákonom. Povinnosti ustanovenej v § 75 ods. 1 až 4 sa teda obec a vyšší územný celok nemôže „zbaviť“ svojou „nečinnosťou“ pri zabezpečovaní poskytovania sociálnej služby podľa § 8 ods. 6 a následnom postupe podľa § 8 ods. 10.

K bodom 10 a 11 [§ 84 ods. 11 a 12]

Návrhom sa reaguje na požiadavky aplikačnej praxe. Podľa súčasnej úpravy výkon tlmočenia (artikulačné, v posunkovej reči, taktilné) z hľadiska kvalifikačných predpokladov v zákone o sociálnych službách umožnený tlmočnikom a osobám, ktoré absolvovali (popri dosiahnutom stredoškolskom alebo vysokoškolskom vzdelaní) akreditovaný kurz v príslušnom rozsahu. Doposiaľ v Slovenskej republike neexistovalo komplexné vzdelávanie v oblasti tlmočníctva v tejto oblasti. V súčasnosti (od roku 2020) už existuje študijný odbor zameraný na vzdelávanie v tejto činnosti, ktorý zahŕňa rozsiahle vzdelávanie jednak v oblasti teórie avšak aj praxe a pripravuje študentov na budúcu profesiu tlmočníka. Z tohto dôvodu sa navrhuje, aby príslušnú formu tlmočenia mohli vykonávať aj osoby s vysokoškolským vzdelaním I. alebo II. stupňa v študijnom programe slovenský jazyk v komunikácii nepočujúcich.

K bodu 12 [§ 110as]

Prechodné ustanovenie obsahuje právnu úpravu, ktorou sa v nevyhnutnom rozsahu uplatňuje zásada ochrany už nadobudnutých práv podľa doterajšej právnej úpravy, a to poskytnutím alebo zabezpečením poskytovania sociálnej služby žiadateľom o zabezpečenie poskytovania sociálnej služby s finančnou podporou z rozpočtu obce, s ich žiadosťou doručenou obci do nadobudnutia účinnosti novej právnej úpravy, podľa doterajšej právnej úpravy, ak táto žiadosť nebola k nadobudnutiu účinnosti novej právnej úpravy „vybavená“ faktickým uzatvorením zmluvy o poskytovaní sociálnej služby s finančnou podporou poskytovania tejto sociálnej služby z verejných prostriedkov za podmienok ustanovených týmto zákonom v znení účinnom do účinnosti tohto návrhu zákona. Zabezpečuje sa tým zároveň postupné zosúladenie právnych vzťahov v tejto oblasti s novou právnou úpravou.

Zároveň, ak boli do 31.12.2024 podľa súčasného znenia § 8 ods. 9 doručené žiadosti o uzatvorenie zmluvy o poskytovaní sociálnej služby poskytovateľovi sociálnej služby

zriadenému alebo založenému obcou, postupuje sa podľa znenia zákona účinného do 31.12.2024.

K bodu 13 [Príloha č. 1]

Návrhom sa reaguje na aplikačnú prax a požiadavky poskytovateľov sociálnych služieb, tak aby neboli povinní v konkrétnom čase zisťovania plniť personálny normatív určený v prílohe č. 1 pre vybrané druhy zariadení sociálnych služieb (ustanovený maximálny počet prijímateľov sociálnej služby na jedného zamestnanca a povinný percentuálny podiel odborných zamestnancov na ich celkovom počte) vo vzťahu ku kapacite zariadenia zapísanej v registri poskytovateľov sociálnej služby, tak ako je to v súčasnosti, ale vo vzťahu k aktuálnemu počtu prijímateľov sociálnej služby v zariadení – počtu obsadených miest v zariadení z počtu miest v zariadení, ktorý je zapísaný v registri, v konkrétnom čase zisťovania plnenia personálneho normatívu.

Zároveň je však potrebné uviesť, že aj pri aplikovaní personálneho normatívu za zmenených podmienok (vo vzťahu k aktuálnemu počtu prijímateľov sociálnej služby) je potrebné zo strany poskytovateľa sociálnej služby, a to tak vo vzťahu k plneniu povinnosti podľa § 9 ods. 4, ako aj vo vzťahu k plneniu štandardov kvality poskytovanej sociálnej služby zabezpečiť, aby súčasne zostal zachovaný zmysel a účel minimálneho personálneho normatívu, ktorým je na jednej strane zabezpečenie bezpečnosti, dostupnosti a kvality poskytovanej sociálnej služby zabezpečením naplnenia potrieb cieľovej skupiny osôb pri každej poskytovanej činnosti v každom čase, a na strane druhej zabezpečenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci u zamestnancov v týchto sociálnych službách (zabránenie preťažnosti personálu, syndrómu vyhorenia a fluktuácií). Poskytovateľ sociálnej služby je povinný poskytovať všetky činnosti ustanovené pre daný druh sociálnej služby, ktorý poskytuje, a to zamestnancami spĺňajúcimi kvalifikačný predpoklad vzdelania prípadne aj kvalifikačnú požiadavku vzdelania podľa § 84.

Povinnosť vracať finančný príspevok z rozpočtu MPSVR SR za neobsadené miesta nie je týmto návrhom dotknutá.

Súčasne sa uvedená úprava zisťovania personálneho normatívu nevzťahuje na konania vo veci zápisu do registra. Naďalej sa k žiadosti o zápis do registra [v zmysle § 64 ods. 3 písm. c)] predkladajú aj údaje o personálnych podmienkach (organizačná štruktúra s povolaním a kvalifikačnými predpokladmi zamestnancov) zodpovedajúcich druhu a forme sociálnej služby a počtu prijímateľov sociálnej služby, ktorý zodpovedá počtu miest v zariadení uvedenému v žiadosti o zápis do registra.

K Čl. II (Zákon č. 553/2003 Z. z. odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme a o zmene a doplnení niektorých zákonov)

Návrhom novely zákona sa reaguje na aplikačnú prax a odstraňuje sa nesúlad požiadaviek na vzdelanie opatrovateľa ustanovený v zákone o sociálnych službách s požiadavkami na vzdelanie opatrovateľa podľa nariadenia vlády SR č. 341/2004 Z. z., ktorým sa ustanovujú katalógy pracovných činností pri výkone práce vo verejnom záujme (katalóg pracovných činností remeselných, manuálnych alebo manipulačných s prevahou fyzickej práce pri výkone práce vo verejnom záujme) a zákona č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone vo verejnom záujme. Navrhuje sa preto ustanoviť výnimku zo vzdelania podľa zákona č. 553/2003 Z. z. pre opatrovateľov v sociálnych službách, tak aby zamestnávateľ mohol zaradiť opatrovateľa v sociálnych službách, ktorý absolvoval akreditovaný kurz opatrovania podľa ním najnáročnejšej vykonávanej pracovnej činnosti do 2. platovej triedy, aj keď pre túto platovú triedu nespĺňa kvalifikačný predpoklad (stredné vzdelanie).

Už v súčasnosti sú opatrovatel'ky zarad'ované v 2. platovej triede v zmysle nariadenia vlády SR č. 341/2004 Z. z., aj napriek skutočnosti, že nespĺňajú kvalifikačný predpoklad vzdelania (predpísané stredné vzdelanie), avšak spĺňajú podmienky pre výkon práce opatrovateľa podľa zákona o sociálnych službách – absolvovaním akreditovaného kurzu. Opatrovateľka, ktorá nespĺňa kvalifikačný predpoklad vzdelania (predpísané stredné vzdelanie), by mala byť podľa katalógu zaradená v 1. platovej triede. Charakteru jej pracovnej činnosti však plne zodpovedá pracovná činnosť v 2. platovej triede, nakoľko ide z hľadiska zložitosti, zodpovednosti, fyzickej záťaže a psychickej záťaže o náročnejšiu pracovnú činnosť.

K Čl. III (zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov)

K bodu 1 [§ 40 ods. 10]

Podľa súčasnej právnej úpravy možno peňažný príspevok na opatrovanie zvýšiť o sumu 100 eur mesačne, ak je fyzickou osobou s ťažkým zdravotným postihnutím jedno alebo viacero nezaopatrovaných detí. Návrhom sa upravuje suma, o ktorú je možné zvýšiť peňažný príspevok na opatrovanie zo sumy 100 eur mesačne na sumu 200 eur mesačne. Dôvodom navrhovanej úpravy je skutočnosť, že starostlivosť o nezaopatrované dieťa s ťažkým zdravotným postihnutím si najmä v prvých rokoch života vyžaduje vyššiu mieru starostlivosti zo strany opatrovateľov a súčasne predstavuje pre nich aj niekoľkonásobne vyššiu finančnú záťaž. Ak by suma zvýšenia peňažného príspevku, ktorá bola doteraz stanovená pevnou sumou, zostala na súčasnej úrovni, dochádzalo by k poklesu jej reálnej hodnoty z dôvodu inflácie. Úprava sumy, o ktorú je možné zvýšiť peňažný príspevok na opatrovanie, bude mať pozitívny sociálny vplyv nielen na nezaopatrované fyzické osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, ale aj na fyzické osoby, ktoré vykonávajú opatrovanie.

K bodu 2 [§ 40 ods. 18 a 19]

Ide o úpravu, ktorá zabezpečuje previazanosť s právnou úpravou v bode 3 čl. I tohto návrhu (§ 41 zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách), ktorým sa rozširuje mesačný rozsah hodín, počas ktorých je možné fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím opatrovanej fyzickou osobou, ktorej je poskytovaný peňažný príspevok na opatrovanie, poskytovať súbežne aj domácu opatrovateľskú službu, a to z doterajších najviac ôsmich hodín mesačne na najviac štyridsať hodín mesačne.

K Čl. IV (účinnosť)

Navrhuje sa, aby tento zákon nadobudol účinnosť 1. decembra 2024, okrem novelizačných bodov zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách, ktoré sa vo svojich dôsledkoch vzťahujú na právnú úpravu podmienok finančnej podpory poskytovania sociálnych služieb z verejných prostriedkov pri výkone samosprávnej pôsobnosti obcí a vyšších územných celkov pri poskytovaní sociálnych služieb podľa tohto zákona (čl. I body 1, 2, 7 až 9 a 12), u ktorých sa preto navrhuje nadobudnutie ich účinnosti nie počas rozpočtového roku 2024, ale až od 1. januára 2025.